

Posve nova vizura

Boris Senker
Hrestomatija novije hrvatske drame
 II dio (1941 – 1995)
 Disput, Zagreb, 2001.

Senkerova *Hrestomatija novije hrvatske drame II dio* (1941 – 1995) legitimni je sljednik prethodnoga sveska u kojemu se autorov vremenski luk protezao od Vojnovičeva *Ekvinocija* (1895.) do prvih Matkovićevih i Marinkovićevih drama iz druge polovine tridesetih, sve do Cesarčeva *Sina domovine* (1940.). Tako u nastavku, a na temelju provjereno uspješne metodologije koju su inaugurirali pojedini autori sličnih, ranijih izdanja, Senker antologijskim izborom najprije u odabranim ulomcima predstavlja, istodobno generički klasificira i potom inventivno, točno i s priličnim inovacijama u prosudbenom postupku valorizira hrvatsku dramu od 1945. Započet će bizarnom monodramom *Njegova kraljica* malo poznatoga Zvonka Veljačića iz 1944., a završiti Ladom Kaštelan, Ivanom Vidićem i Mislavom Brumecom, koji su scenisku afirmaciju stjecali početkom devedesetih prošloga stoljeća. Tako u rasponu od razdoblja moderne pa gotovo sve do naših dana, Senker ovim iznimnim dvoknjžjem, jedinstvenim u dosadašnjoj valorizaciji novije hrvatske drame, nudi novu vizuru na taj golemi korpus novije hrvatske književnosti.

Analizirajući i ocjenjujući odabrana djela naše dramske produkcije, razmatrajući istodobno njezin odjek kako u nacionalnome glumištu i teatrološki intoniranoj kritici, tako i u europskome kontekstu koji u nekih pisaca (Krlježa, Brešan, Šnajder, Gavran) nikako nije zanemario, autor u razdoblju između 1944. i 1995., dakle u rasponu od točno pola stoljeća, pod kritičko povećalo stavlja četrdeset šest dramskih djela hrvatskih autora. Pritom inovativno, autonomno i stoga za teatrološku znanost iznimno poticajno, spomenuti korpus koji se generacijski proteže od Jože Horvata (1915.), Marijana Matkovića (1915.) i Pere Budaka (1917.) na početku, do najmlađe, već spomenute generacije hrvatskih dramatičara kojih

afirmacija počinje već početkom osamdesetih (M. Gavran – *Kreontova Antigona*, 1983.) na drugome kraju, dijeli na četiri odjeljka. Oni su tek djelomice definirani žanrovski (komedija, melodrama, poetska drama, farsa i dr.), budući da autor kao i u prvom dijelu više inzistira na književnostilskim, dramaturgijskim pa i sociološkim klasifikacijama. Takav pristup, na neki način, naznačuje i obrise buduće Senkerove povijesti novije hrvatske drame, što bi, valja se nadati, trebao biti logičan nastavak ovih dvaju svezaka.

Posebno je značajno za ovakvo predstavljanje polustoljetnoga korpusa hrvatske drame što je tražena i pronađena mogućnost izmicanja stereotipnim nomenklaturama, što se Senker nije složio s nekim, do sada, uvriježenim "podjelama" na različite tematske odvojke naše novije drame, nego je samosvojnim, duboko fundiranim istraživačkim postupkom ponudio nova, svježija, ponegdje možda čak i prevratnička rješenja. Tako njegov prvi segment knjige nosi naslov *Nastavak novoga realizma* (što je jasna poveznica s prethodnim sveskom), u koji je smješteno pet autora (Veljačić, Dončević, Horvat, Budak i Matković), drugi je naslovljen kao *Nova moderna: poetske drame i drame situacije* (gdje su najznačajniji zastupnici Marinković, Božić, Matković, Raos, Ivanac, Fabrio, Bajsić, Šoljan i Bakmaz), u trećemu dijelu, najpoptežnijem po broju zastupljenih autora, primjeri su *političkoga kazališta* sa zanimljivim i nadasve opravdanim podnaslovom – *Dramski životopisi i farse* (od Ivšića, Brešana i Supeka, do Kušana, Price, Šnajdera i autorskoga trolista Mujčić-Senker-Škrabe), dok se u četvrtom dijelu hrestomatije pod naslovom *Postmoderna – reinterpretacija tradicije i hibridni žanrovi* donose analize djela najmlađih hrvatskih dramatičara, koje predvodi danas već pripadnik srednjega naraštaja – plodni Miro Gavran.

Bez obzira na neotuđivo antologičarovo pravo izbora i autora i pojedinih njihovih djela, i bez obzira na brojčane odnose unutar predstavljene selekcije, neke se dvojbe ipak nameću: u prethodnom svesku Krleža je bio zastupljen iscrpno, što međutim ne sprečava pitanje nije li u ovome bilo mjesta i za njegova *Areteja* (1959.), i to napose nakon njegove iznimno dobre scenske recepcije u dubrovačkome Bokaru (režija G. Paro, 1972.), je li, nadalje, obrnuto, razlog izostavljanja Marinkovićeve *Pustinje* (tiskana verzija 1982.) posljedica lošega scenskog odjeka ove *sotije* (HNK Zagreb, 1980.), nisu li se i Fabrijevi *Reformatori* (1967.) mogli kao biografska, ali i emi-

nentno politička drama naći među dramskim životopisima i, konačno, nije li numerička ravnoteža između jednoga definitivno okončana opusa (Šoljan) i jednoga koji još uvijek nije do kraja oblikovan jer neprestano raste i širi se (Šnajder) – a svaki je od ovih pisaca zastupljen s po tri djela, ipak pomalo artificijelna?

Ova nemaliciozna zanovijetanja, međutim, nimalo ne osporavaju vrsnoću Senkerova djela. Jer osim u segmentu izbora (o čemu se uvijek može raspravljati), ova hrestomatija ne podnosi ni jednu primjedbu. Predgovor joj je uzorno sročeni i to na temelju ponajbolje metodologije danas već klasične europske teatrologije – Duvignaudove *Sociologije kazališta* i Melchingerovih *Pogleda na političko kazalište*. Dodamo li ovim stožerima Pfistera i Carlsona s područja teorije drame, eto uzoritih Senkerovih uzora koje naš pisac elegantno i nekonvencionalno asimilira, gradeći tako svoje čvrsto utemeljeno motrište s kojega može meritorno reći kako je "kazalište izravno i bjelodano osjetljivo na sve civilizacijske, društvene i gospodarske, a naročito na političke i državne lomove, krize i promjene". Seizmografskom senzibilitnošću Senker u predgovoru knjizi, u izboru autora i ulomaka iz njihovih djela, u medaljonima o svakoj predstavljenoj drami, pa čak i u izvacima iz kritika te u literaturi koja prati svaku paradigmu, opravdava svoju osnovnu tezu o kazalištu kao prvenstveno političkom umjetničkom biću.

Hrvatska teatrologija ne bilježi do ovoga trenutka sličnu knjigu pa je usporedba s možebitnim uzorima naprosto nemoguća. Prikadnost Senkerova pristupa korpusu duboko je znanstveno utemeljena i počiva na dugogodišnjem autorovu znanstvenom radu koji je iznova, kao i u prethodnim njegovim knjigama, rezultirao nadasve kvalitetnim doprinosom ne samo nacionalnoj teatrologiji nego i povijesti hrvatske književnosti. Iznimno bogat, sveobuhvatan i precizan znanstveni aparat ove knjige (biografski, bibliografski, teatrografski i drugi podaci o pojedinu piscu, odnosno djelu), a zatim i fotografije s brojnih predstava, poslužiti će i najširoj kulturnoj javnosti kao prijeko potreban informativni materijal kada je riječ o suvremenim hrvatskim dramatičarima. Stoga je ova knjiga (zajedno sa svojom prethodnicom) nezamjenjiv prinos povijesti novijega hrvatskoga glumišta.